LAUSUNTO 19.10.2016

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja TE-toimiston asiantuntijalausunto Eduskunnan työ- ja elinkeinojaostolle seuraavista kysymyksistä:

1) Työllisyysmäärärahojen muutokset ja niiden riittävyys (mom. 32.30.51) – mahdolliset kipupisteet.
2) Määrärahojen riittävyys vuonna 2017; riskikohdat.

Työllisyysmäärärahat ovat v. 2015 alkaen supistuneet merkittävästi. Vuonna 2017 julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin varattuun määrärahaan tulee talousarvioesityksessä 163 M€:n vähennys kuluvaan vuoteen nähden. Vuosina 2017–2018 oman panoksensa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin varattuihin määrärahoihin ja työllisyydenhoidon kokonaisbudjettien käyttösuunnitelmien laatimiseen tuonevat työvoima- ja yrityspalveluiden alueelliset kokeilut. Vasta käynnistymässä olevien kokeilujen vaikutuksia ei voi vielä ennakoida.

Työvoima- ja erityspalveluiden talousarvioesityksen sisällä ammatillisen työvoimakoulutuksen määrärahassa 2017 ei ole nähtävissä merkittävää muutosta kuluvaan vuoteen. Alueellista vaihtelua on lähinnä sen suhteen, kuinka paljon koulutuksen hankintamäärärahasta sitoutuu vuosina 2015–2016 alkaneiden koulutusten myötä vuonna 2017. Myös rekrytoiviin yhteishankintakoulutuksiin varattavan määrärahan osuus vaihtelee alueittain. Varsinais-Suomessa on tulossa ensi vuonna mittavia rekrytointitarpeita, jotka kanavoituvat yhteishankintakoulutuksina toteutuvien RekryKoulutusten kautta.

Mahdollisena riskikohtana niin työvoimakoulutuksessa kuin valmennuspalveluissa yms. TE-palveluissa voinee mainita mahdolliset 3 kk määräaikaishaastatteluissa todetut työnhakijoiden palvelutarpeet suhteessa työmarkkinoiden tarpeisiin ja vaatimuksiin. Jos esiin tulee esim. runsaasti uusia koulutustarpeita, ei niihin vastaaminen niukkenevilla työvoimakoulutuksen määräraharesursseilla ole mahdollista. Työnhakijoiden motivaatiota palveluihin osallistumiseen tullee myös ohjaamaan julkisuudessa esillä ollut edellytys siitä, että ellei henkilö 3 kk aikana ole joko palkkatyössä 5 päivää tai vastaavan ajan työllistymistä edistävässä palvelussa, hän menettää työttömyysetuudestaan 1pv/kk. Palveluihin osallistumista ohjannee se, ovatko ne julkisia työvoimapalveluja, jolloin paine järjestää nimenomaan julkisia työvoimapalveluja kasvaa.

Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen osoitettavat määrärahat ovat riittävät ja mahdollistavat kotokoulutuksen suuntaamisen ammatillisesti rekrytoiville aloille. Riskikohtana on mahdollisesti voimakas määrärahan tason lasku vuonna 2018, sillä vuonna 2017 alkavien koulutusten ns. hännät jäävät katettavaksi v. 2018 määrärahasta.

Määrärahan supistumisen myötä on sopeutettu palvelujen tarjontaa käytettävissä olevaan määrärahaan. Varsinais-Suomessa erityisesti on haluttu turvata ammatillisen koulutuksen ja rekrytointikoulutusten mahdollisimman hyvä tarjonta ja esim. palkkatukityöllistäminen on supistunut koulutusta selvemmin esim. vuosiin 2013–2014 verrattuna. Vuonna 2017 sopeuttaminen näkyy Varsinais-Suomessa yksittäisistä työllisyyden hoidon toimenpiteistä

erityisesti TE-toimiston myöntämän työllisyyspoliittisen avustuksen kokonaismäärän putoamisena alle puoleen sen aiemmasta tasosta. Myönnettävän avustuksen laskeminen tarkoittaa luonnollisesti sitä, että v. 2017 eteenpäin aiempaa harvemmat työllisyyspoliittisen avustuksen hakijat (erilaiset yhdistykset, kunnat yms.) voiva saada työllisyyspoliittista avustusta työttömien työllistämiseksi suunnattujen hankkeiden toimintaan.

Valtakunnallisesti yhtä aikaa työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahan supistamisen kanssa tavoitellaan merkittäviä työllistämistoimenpiteissä olevien henkilötyövuosimäärien kasvua esim. kuntien palkkatukityössä oleviin n. 35 %:n kasvua ja yksityiselle sektorille työllistettyihin tavoitellaan n. 25 %:n kasvua. Kasvua tavoiteltaneen v. 2017 tulevalla merkittävällä muutoksella, joka mahdollistaa työttömyysturvan perusosan käyttämisen palkkatukityöllistämiseen ja starttirahaan (työttömien kohdalla).

Helpotusta työllistämismäärärahojen riittävyyteen tuo työttömyysturvan perusosan käytön lisäksi mahdollisuus myöntää tukea vähemmän kuin lain määrittämät enimmäistukiprosentit, palkkatukeen tuleva katto (1400€ + prosenttiosuus lomarahoista) sekä palkkatuen enimmäiskeston rajaaminen 24 kuukaudesta 12 kuukauteen. Palkkatukimäärärahojen riittävyydelle merkittävimmät muutokset ovat mahdollisuus enimmäistukiprosenttia pienemmän tuen myöntämiseen ja työttömyysturvan perusosan käyttö palkkatukena tai starttirahana. Julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain muutosesityksestä ei täysin ilmene, voiko enimmäistukiprosenttia pienempää tukea myöntää v. 2017 alusta lähtien vai tuleeko mahdollisuus vasta siinä vaiheessa, kun budjetin palkkatukeen ja starttirahaan varatut määrärahat on kokonaan sidottu. Työllistämistoimien suunnitelmallisuuden ja tasapuolisuuden varmentaminen puoltaisi sitä, että enimmäistukiprosenttia pienempää tukea olisi mahdollisuus myöntää heti vuoden alusta lähtien.

Palkkatuen myöntämiseen säädettävä enimmäismäärä on perusteltu, eikä se käytännön kokemuksen perusteella arvioiden vähennä työnantajien kiinnostusta palkkatuen käyttöön. Enimmäiskeston rajaamisen jälkeenkin jää julkiseen työvoima- ja yrityspalvelulakiin mahdollisuus myöntää palkkatukea 12 kk yhdistyspalkkatukijakson jälkeen samasta henkilöstä esimerkiksi yrityksen tarjoamaan työhön, mikäli osaamisvajetta työllistettävällä tässä uudessa tehtävässä edelleen olisi.

Yhdistyksiin on vuosien ajan työllistetty runsaasti erityisesti pitkäaikaistyöttömiä ja yhdistysten taloudellisia mahdollisuuksia toimia työnantajana on palkkatukijärjestelmällä nimenomaisesti tuettu (yhdistelmätuki, korkein korotettupalkkatuki). Hallitus on vuosien 2016–2017 budjettiohjauksellaan muuttanut suhtautumista yhdistysten tarjoamiin työmahdollisuuksiin aiempaa negatiivisemmaksi ohjaamalla palkkatuen käyttöä yksityiselle sektorille. Varsinais-Suomen TE-toimisto on v. 2016 määrärahan käyttösuunnitelmassaan noudattanut hallituksen linjausta ja kohdentanut työllistämistukimäärärahoja yrityksiin työllistämiseen ja alkavan yrittäjän starttirahaan. Kuluvana vuonna arvioidaan yritystyöllistämisen ja starttirahan määrärahojen riittävän käyttösuunnitelman kohdennusten ansiosta loppuvuoteen saakka. Kuvattu linjaus v. 2016 käyttösuunnitelmassa on kuitenkin tarkoittanut 3- sektorin ja kuntien työllisyysmäärärahakiintiöiden supistumista aiempaan verrattu. Yhdistyksiin työllistämiseen varattu määräraha sidottiin loppuun jo helmi- maaliskuun vaihteessa, eikä sen jälkeen ole työllistetty palkkatuella yhdistyksiin enää yhtään henkilöä. Kuntien omiin organisaatioihin työllistäminen päättyi määrärahan loppumiseen toukokuussa. Kuntien työllistämisessä

poikkeuksen muodostavat pitkään työttöminä olleet (24kk/28kk ja 300 TMT työttömyyden perusteella), jotka kunnat ovat voineet ns. edelleen sijoittaa yrityksiin sekä velvoitetyöllistettävät, joista jälkimmäisellä ryhmällä on subjektiivinen oikeus kunnan tarjoamaan palkkatukityöhön.

Yhdistyksiin työllistämisen rajoittaminen jatkuu v. 2017, sillä yhdistyksiin työllistämiseen on esitetty valtakunnallista 3000 htv:n kiintiö. Varsinais-Suomessa jo vuosina 2015 ja erityisesti v. 2016 useat yhdistysten tarjoamat palkkatukipaikat jäivät täyttämättä määrärahojen loputtua. Sama yhdistyksiin työllistettyjen määrän rajoittaminen on v. 2017 edessä niin Varsinais-Suomessa kuin muillakin alueilla. Iso htv-kiintiön asettamisen mukana TE-toimistojen ratkaistavaksi tuleva kysymys on, kuinka kiintiötä jaetaan tasapuolisesti kolmannelle sektorille. Toinen iso kysymys on se, miten jakaa kiintiötä siten, että tuella palkkaaminen yhdistyksiin olisi mahdollista koko vuoden 2017.

Ansiopäivärahan työssäoloehdon täyttyminen palkkatukityössä vain 75 %:sti voi tuoda mukaan ilmiön, jossa palkkatukijaksoa halutaan venyttää aiemmasta kestosta työssäoloehdon täyttymiseksi. Todennäköisesti esimerkiksi kunnat haluavat saada ns. ”sakkolistalla” olevat työmarkkinatukilaiset työssäoloehdon täyttävään palkkatyöjaksoon.

Starttirahaan liittyvät muutokset tuovat lisää yhteneväisyyttä päätöksiin valtakunnallisestikin ja tuo 18kk:n maksimikeston pudottaminen 12 kuukauden mittaiseksi ei pääsääntöisesti aiheuta ongelmia. Poikkeuksen muodostavat sellaiset yrityshankkeet, joissa tuote- tai palvelukehitys vie pidemmän aikaa, eikä tulorahoitusta ole odotettavissa kovinkaan nopeasti.

Turussa 18.10.2016

asiantuntija Pasi Ristilä
V-S TE-toimisto

yksikön päällikkö Martti Rantala
V-S ELY-keskus